

בג"צ 2848/05

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

פאטמה אבו סבילה ואח'

ע"י ב"כ עוה"ד מוראד אלסאנע ואח'

טל': 08-6650740, פל': 050-3379118, פקס: 08-6650853

העותרים

נ ג ד

1. משרד החינוך

2. הועדה המחוזית לתכנון ובנייה, מחוז הדרום

3. המועצה האיזורית אבו בסמה

4. משרד הפנים

5. מנהל מקרקעי ישראל

על ידי פרקליטות המדינה,

משרד המשפטים, ירושלים

המשיבים

הודעה מעדכנת מטעם המשיבים

בהתאם להחלטת ביהמ"ש הנכבד מיום 6.6.05, מתכבדים המשיבים להגיש הודעה מעדכנת מטעמם, כדלקמן:

1. עניינה של העתירה בבקשת העותרים כי יוקם בית ספר תיכון באזור אבו-תלול, איזור ובו שבעה כפרים בדואיים שאינם מוכרים על ידי המדינה, המשתייכים לאוכלוסיה המכונה 'הפזורה הבדואית'.
2. ביום 21.6.05 התקיים דיון בעניינה של העתירה במשרדה של מנכ"לית משרד החינוך, בהשתתפות כלל הגורמים הרלוונטיים. לאור ליבון ההיבטים הרלוונטיים השונים, עמדתם של המשיבים הינה כי הם מתנגדים למבוקש בעתירה. נימוקיהם יפורטו להלן.
3. החלטה בדבר הקמת בית ספר תיכון וקביעת מיקומו הינה תוצר של ראייה מרחבית ושל שקלול מגוון פרמטרים פדגוגיים, פיסיים, תקציביים ואחרים. בקשתם של העותרים ונימוקיהם נבחנו לעומקם על ידי הדרגים הבכירים ביותר במשרדי המשיבים, אך כפי שיוסבר להלן, שקלול מכלול השיקולים הוביל לעמדה לפיה דין בקשת העותרים

להידחות, לאור צרכיהם של תלמידי האזור נשוא העתירה והצעדים שנוקט ושעתיד משרד החינוך לנקוט על מנת לענות על צרכיהם של אותם תלמידים.

4. המשיבים יטענו כי היענות לעתירה אינה מוצדקת, באשר יהיה בה כדי לפגוע בשורה ארוכה של אינטרסים, המשותפים להם ולעותרים עצמם, ביניהם – תכנון ארוך טווח של מערכת החינוך באזור, לימוד בבתי ספר קבועים וברמה תכנונית גבוהה, להבדיל ממבנים יבילים שהינם אופטימליים פחות. עוד יטענו המשיבים כי הקמת תיכון זמני במבנים יבילים תגרום לבזבוז משאבים שניתן היה לנצלם לתועלת תלמידי האזור, שכן אבו תלול מועמד להכרה כיישוב קבע בעתיד, מה שיאפשר בשלב מאוחר יותר הקמת בית ספר תיכון במבנה קבע במסגרתו, ולכן אין הצדקה להקצאת משאבים כפולה שתוביל לבזבוז.

5. מעבר לאמור יטענו המשיבים כי הם פועלים במרץ, לטווח קרוב ולטווח רחוק, על מנת להילחם בתופעת הנשירה של תלמידות ותלמידי תיכון באבו תלול, ועל מנת להעניק לעותרים את מבוקשם במובן המהותי, קרי מימוש הזכות לחינוך וצמצום ממדי תופעת הנשירה. זאת, הן באמצעות הקצאת תקנים נוספים לקציני ביקור סדיר והן באמצעות תכנית חומש חינוכית שמטרתה להילחם בתופעת הנשירה, וכי בשאלת מיקומו של התיכון, שאלה שאינה חופפת לטעמם של המשיבים את שאלת צמצום מימדי הנשירה, אין כל סיבה נראית לעין להעדיף את הפתרון המוצע על ידי העותרים על פני זה המוצע על ידי אנשי מקצוע בדרגים הגבוהים ביותר במשרד החינוך, שנדרשו לאותה סוגיה עצמה. לבסוף, יטענו המשיבים כי זכותם של תלמידי אבו תלול לחינוך נשמרת, וכי ננקטים על ידם מאמצים רבים להבטיח את מימושה, וכי אין פירושה של הזכות לחינוך כי העותרים זכאים לתבוע את מימוש הזכות דווקא בדרך הנראית להם.

6. נוכח כל האמור, סבורים המשיבים כי דין העתירה להידחות.

רקע

7. הפזורה הבדואית המתגוררת מחוץ ליישובים מוסדרים מוניציפאלית מונה כ- 55,000 תושבים, החיים במקבצים הפזורים בשטח נרחב המשתרע על פני כ- 700 קמ"ר, שגבולותיו הינם קו באר שבע-רהט ממערב, קו דימונה-ערד ממזרח, קו ערד- צומת בית קמה מצפון ומצפה רמון בדרום.

8. עשרות מקבצי הבדואים בפזורה מאוכלסים על ידי תושבים אשר קבעו את מגוריהם באופן בלתי חוקי, בבניה ספונטאנית, ללא תכנון מרכזי, ללא בקשת היתרי בניה לפי חוקי התכנון והבניה ומבלי לשלם היטלים, מסים ואגרות הקבועים על פי דין.

9. צורת התיישבות ספונטאנית ובלתי חוקית זו מעוררת קשיים רבים, בין היתר, בתחום אספקת שירותים לתושבים, שכן היא מתעלמת מהדין, מעקרונות תכנון ראויים, משיקולי תקציב בהקמת יישובים ומשיקולים אחרים של ניצול מקרקעי המדינה. נוכח

התעורר - אנוכי
התעורר - ה' ל'ק אנוכי

התעורר - ה' ל'ק אנוכי
התעורר - ה' ל'ק אנוכי

זאת, מקבצי התיישבות אלה נעדרים לפעמים תשתיות מוסדרות של ביוב, חשמל, קווי תקשורת ובמקרים רבים אין גם דרכי גישה סלולות. באזורים אלה לא ניתנים גם שירותים מרחביים כגון שירותי בריאות, שירותי כיבוי אש ותחבורה ציבורית.

10. על אף העובדה כי מדובר בהתיישבות ספונטאנית, המתעלמת מחוקי התכנון והבנייה של מדינת ישראל ולנוכח העובדה כי אין רשות מוניציפאלית האחראית על הספקת שירותים חיוניים לתושבים, משרדי הממשלה נטלו על עצמם את הספקת השירותים החיוניים לתושבי הפזורה, באופן ישיר. יצוין כי למעט משרד החינוך ומשרד הבריאות, יתר הגופים הממשלתיים אינם מעניקים שירותים באזור בלתי מוסדר זה. שירותי החינוך של תושבי הפזורה מטופלים על ידי רשות החינוך לבדואים, שהוקמה לצורך זה על ידי משרד החינוך ב-1981.

11. ברחבי הנגב פזורים 7 יישובי קבע, מוסדרים מוניציפאלית, המטפלים, בין יתר השירותים המוניציפאליים, גם בשירותי החינוך בשטח השיפוט שלהם. במהלך השנים האחרונות החלה המדינה לפעול למען הסדרת היישובים הבלתי מוסדרים בפזורה וכיום נמצאים בשלבי תכנון 8 יישובי קבע נוספים עבור האוכלוסייה הבדואית בנגב. יישובים אלה נבנים במסגרת מדיניות כללית של הממשלה, המבקשת להסדיר את מגורי אוכלוסיית הבדואים בנגב, באופן חוקי, שעולה בקנה אחד עם ראייה תכנונית מרחבית כוללת, ועם מדיניות התכנון הנהוגה על ידי רשויות התכנון במדינה.

עובדות

12. באזור נשוא העתירה (להלן: אזור אבו תלול) שלושה בתי ספר יסודיים הפועלים במתכונת של כתות א'-ט', המשרת את תושבי הפזורה הבדואית באזור. בבתי הספר הללו לומדים 2535 תלמידים סה"כ. כפי שצוין במכתבה המצורף של עו"ד אורטשקניזי מהמחלקה המשפטית במשרד החינוך, מבדיקת המחלקה לביקור סדיר ולמניעת נשירה במשרד החינוך, עולה כי בשנה"ל תשס"ד-תשס"ה, אחוז נשירת הבנות ביישובי הפזורה עמד על 16.9%, לעומת 5.7% אחוזי נשירה ביישובי הקבע באזור. אין להמעיט במשמעותם של נתונים אלה המצריכים טיפול, אותו יש בכוונת המשיב 1 להעניק, כפי שיפורט. עם זאת, נתונים אלה רחוקים מרחק רב מהנתונים להם טוענים העותרים בעתירתם, ללא ביסוס כלשהו, קרי: 77% נשירה ואף יותר.

מש/1 (מצורף מכתבה של עו"ד אורטשקניזי מיום 27.6.05 ומסומן מש/1).

13. כיום, מוסעים תלמידי אבו תלול בהסעות הממומנות על ידי משרד החינוך ללמוד באחד משני בתי ספר תיכוניים – שגב שלום וערוער. שני בתי הספר הללו נמצאים ביישובים בדואיים שהוכרו כיישובי קבע, והם עונים על סטנדרטים חינוכיים ופיסיים גבוהים. בתי הספר התיכוניים הללו מרוחקים מבתי הספר היסודיים הנמצאים בתוך אבו תלול עצמה מרחק של כ-8-10 ק"מ.

14. העותרים טוענים כי לתלמידים בגיל תיכון באבו תלול אין ביי"ס בקרבת מקום מגוריהם, וכתוצאה מכך הם מוסעים לבי"ס מרוחק יותר. המשיבים יטענו כי בעניין זה אין חריגות במצבם של העותרים, שכן תלמידים מכל המגזרים בכל הארץ ובפרט במועצות אזוריות מוסעים לבתי הספר העל יסודיים, המצויים פעמים רבות במרחק גדול מבתיהם, לעתים אף גדול מזה שנאלצים לנסוע תלמידי אבו תלול. אי לכך לא ברורה טענתם של העותרים בדבר אפלייה. בפסק הדין שיצא מלפני בימ"ש נכבד זה בעניין עמותת אל-אטרש, נקבע כי הפתרון על פיו נוסעים התלמידים לבתי ספר ביישובי קבע הינו בגדר הסביר, וכי "אין חולק כי לטווח ארוך, הפתרון לבעיית המחסור בבתי ספר תיכוניים נעוץ בהקמת בתי ספר במסגרת ישובי הקבע המתוכננים" (בג"צ 5764/02 עמותת אל-אטרש לשלום אחווה ודו-קיום בישראל נ' מדינת ישראל ואח', תק-על 2002(3) 649). חשוב לציין כי בפסק דין זה דובר על הסעת תלמידים למרחק שאינו עולה על 30 ק"מ, למעלה מפי שניים המרחק אותו נוסעים תלמידי אבו-תלול.

15. המציאות העובדתית ממנה מתעלמת העתירה, הינה כי בשל הפיזור הרב של האוכלוסייה היושבת באזור אבו תלול, גם רובם של תלמידי ביה"ס היסודי מוסעים ממילא לבית ספרם, וזאת על אף שבתי הספר הללו ממוקמים בלבו של אזור אבו תלול. 1525 מתוך 2535 תלמידים בבתי הספר היסודיים באבו תלול מוסעים לבית ספרם, קרי: למעלה מ-60%. בעובדה זו יש כדי להאיר באור אחר את הנטען בעתירה כאילו הסעת התלמידות לבתי הספר התיכוניים דווקא היא שתגדיל את ממדי הנשירה. זאת כאשר אותן תלמידות עצמן (או לפחות 60% מהן) מוסעות ממילא גם לבתי הספר היסודיים בגיל צעיר יותר. על כן אין בעצם ההסעה לבי"ס מרוחק יותר כדי להגדיל את מימדי הנשירה, שכן ההסעה מתקיימת גם לגבי שיעור ניכר מהתלמידים הלומדים בבתי הספר היסודיים. בכך יש כדי להעמיד את הנטען בעתירה בפרופורציות המתאימות. שכן, גם אם היה מוחלט על הקמת בית ספר תיכון במתחם אבו תלול, ממילא היה על למעלה מ-60% מהתלמידים להיות מוסעים אליו. על כן, הקישור שמנסים העותרים לעשות בעתירה, בין ההסעות לביה"ס ובין הנשירה, אינו אמיתי, ואין בפתרון המוצע על ידי העותרים, קרי בניית תיכון באזור, כדי להפסיק את ההסעות, שהן לטענת העותרים, הגורם לנשירה.

מש/2 (מצורפות טבלאות המפרטות את נתוני מספר התלמידים המוסעים כיום לבית הספר בכל אחד מבתי הספר היסודיים באזור אבו תלול, ומסומנות מש/2).

16 - 18 קושי נוסף בו נתקלו המשיבים בבואם לבחון את היתכנות מתן המבוקש בעתירה, הינו שהמבוקש אינו עולה בקנה אחד עם מגמות של תכנון ארוך טווח של המשיבים לגבי תשתיות החינוך באזור. משרד החינוך מנסה לתת פתרונות לצרכים הייחודיים של תלמידי הפזורה הבדואית במסגרת תכנית אב לחינוך עבור יישובי המועצה (כעולה מנספח מש/1 לעיל). התכנית הוכנה בהשתתפות המועצה האזורית, מנהלת מחוז הדרום במשרד החינוך ואנשי האגף למיפוי ותכנון, ובמסגרתה קיימת התייחסות מפורטת לתכנון בתי ספר על יסודיים חדשים בשנים 2005-2009.

17. משרד החינוך ממפה את אוכלוסיית התלמידים לפי צרכיהם ולפי מקום מגוריהם של התלמידים, ובהתאם לכך מתקצב את יישובי הקבע שבאזור. באופן זה תוכננה מערכת החינוך העל יסודית בישובים שגב שלום וערוער לתת מענה ולקלוט גם את תלמידי אבו תלול. על פי המלצות תכנית האב לבתי ספר על יסודיים, כל יישוב המקבל מעמד של ישוב קבע ישתלב במערך הצרכים העתידי של בניית בתי ספר מקיפים באזור.

18. במסגרת תכנית האב, נמצא כעת בשלב גמר תכנון בית ספר תיכוני חדש ביישוב הקבע אבו קרינאת, שהינו סמוך לאזור אבו תלול. פתיחת בית הספר מתוכננת ל-1.9.06. בית ספר זה, שימנה על פי הפרוגרמה שאושרה כ-24 כתות (י-י"ב), אמור לתת מענה גם לתלמידי אזור אבו תלול. כלומר: נוצרה אפשרות נוספת וקרובה יותר עבור תלמידי האזור, שתיבנה בסטנדרט גבוה ובמבנה קבע ותהלוס הן את הדרישות הפדגוגיות, הן את התנאים הפיסיים ההולמים והן את המגמות התכנוניות ארוכות הטווח (ר' נספח מש/1 לעיל).

19. כאמור, אזור אבו תלול איננו יישוב מוכר. מבחינה חוקית, אין כל אפשרות, ואף לא הצדקה, לבנות מבני קבע בשטחים בהם לא קיימות תכניות מתאר מתאימות. יצוין, כי בראשית 2004 נכנס לתוקף תיקון מס' 40 לתמ"מ 14/4. התיקון מאפשר הצבה של מבנים יבילים ארעיים לצורך הספקת שירותים חיוניים (בעיקר חינוך ובריאות), ב-16 אתרים ספציפיים בפזורה הבדואית. במרכזי שירות כאלה מקוימים שלושת בתי הספר היסודיים באזור אבו תלול. עם זאת, ישנם מספר קשיים המונעים הקמת בית ספר תיכוני באותו אופן, כפי שיפורט להלן.

20. ראשית, כפי שעולה ממכתבו המצ"ב של מר שניאור שמחה, סמנכ"ל ומנהל מינהל הפיתוח במשרד החינוך, הקמת בית ספר על יסודי במבנים יבילים אינה ישימה, מאחר ובית ספר כזה לא יוכל לתת מענה הולם לצרכים של תלמידים בכתות הגבוהות, ולהפעיל מעבדות מדעים וטכנולוגיה ברמות הנדרשות על ידי משרד החינוך בבית ספר תיכוני.

מש/3 (מצ"ב מכתבו של מר שניאור שמחה, סמנכ"ל ומנהל מינהל הפיתוח במשרד החינוך, לב"כ העותרים, מיום 19.12.04, ומסומן מש/3).

21. שנית, כפי שתואר לעיל, ישנם שני בתי ספר תיכוניים סמוכים לאזור אבו תלול, ובית ספר תיכון נוסף נמצא בשלבי הקמה, והוא עתיד להיפתח בראשית שנת הלימודים הבאה, התשס"ז. שלושת בתי הספר התיכוניים הללו ממוקמים ביישובי קבע מוכרים, ובנויים בניית קבע ברמה גבוהה ועל פי כל הסטנדרטים שמחייב משרד החינוך. לעניות דעתם של המשיבים, בתי הספר הללו מספקים סביבה חינוכית ברמה גבוהה בהרבה מזו שניתן להשיג בבית ספר הבנוי במבנים ארעיים, שלא ניתן יהיה לספק במסגרתו את כלל הצרכים המתחייבים בבית ספר על יסודי, וכל זאת במרחק נסיעה קצרה בלבד, שכאמור ממילא אינה נחשכת למרבית התלמידים גם כיום.

22. **שלישית, אזור אבו תלול מועמד להכרה כיישוב קבע על פי תמ"מ 14/4 המצ"ב.** משמעות הדבר הינה כי אם וכאשר יושלמו הליכי ההכרה בו, ניתן יהיה להקים בעתיד בית ספר תיכון במבנה קבע בשטח היישוב, על פי כל דרישות משרד החינוך ובסטנדרטים גבוהים בהרבה. מיקומו של בית ספר כזה לא יהיה מוגבל לשטחים שהוכרו כמתחמי שירות בלבד, וניתן יהיה לבחור עבורו את המיקום הנוח ביותר עבור תושבי האזור, באופן שיצמצם עד כמה שניתן את הצורך בהסעת ילדים לבתי הספר. מטבע הדברים, הסדרה תכנונית ראויה דורשת זמן. ואולם יש לפעול על פי ההליכים התקינים ולא ליצור בשטח מציאות של טלאי על גבי טלאי, באופן שאינו מאפשר בהגדרה אספקת פתרונות מיטביים ובסטנדרט גבוה.
23. **לאור מצב עניינים זה, יטענו המשיבים כי הקמת תיכון באבו תלול בשלב זה ובמבנים יבילים, תהווה פגיעה הן בתכניות המשיבים להקמת תשתיות חינוך באזור, והן פגיעה קשה באינטרס העותרים עצמם:** השאיפה שיוקם באזור בית ספר בסטנדרט הגבוה ביותר שניתן, שבמסגרתו ניתן יהיה לפתוח בפני תלמידי האזור את מלוא האפשרויות החינוכיות המגיעות להם ולספק להם סביבה חינוכית מיטבית, הינה וודאי אינטרס משותף הן לעותרים והן למשיבים. הקמת בית ספר זמני במבנים יבילים פוגעת באינטרס זה, שכן אם וכאשר יוכר אבו תלול כיישוב קבע, במידה וכבר יעמוד בשטחו בית ספר תיכוני במבנים יבילים, הרי שהקמת בית ספר תיכון במבנה קבע באותו מקום, תדורג בעדיפות נמוכה יותר במסגרת סדר יומו של מחוז דרום במשרד החינוך, שכן צרכיהם של תלמידי האזור ייענו באופן כלשהו, גם אם אינו מיטבי.
24. גם האינטרס התכנוני-תקציבי של המשיבים ייפגע, שכן אין טעם להשקיע סכומים עצומים בהקמת בית ספר תיכון במבנים יבילים, רק על מנת להרסו בעתיד ולהקים בית ספר תיכון במבני קבע תחתיו כעבור זמן לא רב. במידה ולעת עתה נמצא פתרון ראוי עבור תלמידי אבו תלול, שצפוי להיות מיושם כבר בשנת הלימודים הבאה התשס"ז, כפי שכבר פורט לעיל, הרי שהתנהלות המשיבים בעניין זה הינה סבירה בהחלט ואין כל עילה להתערבות בהחלטתם, על מכלול השיקולים שהיא מביאה בחשבון.
- מש/4 (מצ"ב תכנית מתאר מחוזית מס' תמ"מ 14/4 ומסומנת מש/4).**
25. על אף כל האמור לעיל, יצוין כי קיימת תמימות דעים בין העותרים והמשיבים בדבר חומרתה של תופעת הנשירה בקרב תלמידי הפזורה בכלל, ובקרב התלמידות בפרט. המחלוקת בין הצדדים, החורגת לטעמים של המשיבים מעניינה של העתירה ומהסעד הקונקרטי המבוקש בה, מתרכזת סביב שאלת האמצעי ההולם להתמודדות עם התופעה. כעת יפרטו המשיבים את האמצעים הננקטים על ידם על מנת להילחם בתופעת הנשירה באזור.
26. **הטיפול בבעיית הנשירה נעשה באמצעות פעילויות פדגוגיות באופן נקודתי ואינטנסיבי במגמה לצמצם את הנשירה בכלל ואת הפערים בין הבנים לבנות בפרט. ראשית, כפי**

שעולה ממש"1 לעיל, מנכ"לית משרד החינוך תפעל להקצאת תקנים נוספים לקציני ביקור סדיר באזור, על מנת לצמצם את מימדי התופעה.

27. **שנית**, משרד החינוך מתכוון להחיל בבתי הספר באזור המועצה האזורית אבו בסמה (אליה משתייכים תלמידי אזור אבו תלול) תכנית חומש מקיפה, כבר החל משנת הלימודים תשס"ו, בכתות ח"י-י"ב. מטרתיה העיקריות של התכנית הינן צמצום הנשירה עד למינימום, העלאת אחוז הזכאים לתעודת בגרות איכותית וקידום ההישגים בדגש על מתמטיקה ושפת אם. התכנית מורכבת ממצעים לימודיים (מרתונים) בכתות ח', מכינה לבגרות בכתות ט' וכניסה לתכנית המכונה תכנית אומץ, תכנית אינטנסיבית של הכנה לבחינות הבגרות על פני שלוש שנים. כפי שניתן לראות בנספחים המצורפים, התכנית כבר מתוקצבת עבור בתי הספר במועצה האזורית אבו בסמה, ועתידה להיות מוחלטת כבר החל בשנת הלימודים הקרובה.

מש"5 (מצורפים מסמכים המפרטים את תכנית החומש ותקצובה במועצה האזורית אבו בסמה, ומסומנים מש"5).

28. לטעמם של המשיבים, העותרים מבלבלים בין הזכות לחינוך, ובין חובת המדינה לממש זכות זו באופן שנראה לעותרים דווקא. כיוון שכיום מוסעים תלמידי אבו תלול לבתי ספר תיכוניים שאינם מרוחקים ממקום מגוריהם, ולאור העובדה שמשרד החינוך נוקט, כפי שפורט לעיל, באמצעים דרסטיים על מנת להילחם בתופעת הנשירה עליה עמדו העותרים בעתירתם, ניתן לראות שזכותם של העותרים לחינוך ממומשת, ואף מקודמת על ידי המשיבים בדרכים שונות.

29. זאת ועוד, ביהמ"ש הנכבד ⁴עד בעת האחרונה לשורה ארוכה של עתירות שמטרתן למצוא פתרונות נקודתיים לבעיותיהם השונות של תושבי הפזורה הבדואית. המשיבים סבורים כי מתן פתרון לכל עניין בנפרד במסגרת דיונים בפני ביהמ"ש הנכבד, במנותק מהבעייתיות הכללית הנובעת מהתיישבות הספונטאנית האמורה, הקובעת עובדות בשטח בניגוד לחוק, ובמנותק מהחלטות הממשלה בנושא, מהחלטות ועדות השרים והוועדות הסטטוטוריות השונות אשר עוסקות בנושא בשנים האחרונות, המנסות לגבש פתרונות מערכתיים כוללניים, תוך שקלול מכלול ההיבטים הרלוונטיים, איננה הדרך המתאימה להסדרת עניינם של תושבי הפזורה.

30. ההתנגשות המתמדת בעתירות מסוג זה הינה בין האינטרס קצר הטווח המנפיק פתרונות אד הוק, שאינם מיטביים ולעתים סוטים באופן ניכר ממגמות התכנון החוקיות, לבין האינטרס ארוך הטווח שבהסדרה כוללת, מקיפה, הלוקחת בחשבון את השלכות הרוחב, את המגמות המקודמות באמצעות החלטות הממשלה והדין ושהגשמתן אינה תמיד פשוטה.

31. בית משפט נכבד זה נדרש בעבר להתנגשות הקיימת בין האינטרסים בדבר הספקת שירותים חיוניים לבין האינטרס בדבר הסדרת יישובי הקבע והתכנון ארוך הטווח וכן אינטרסים נוספים. בפסק הדין בבג"צ 5108/04 **איסמעיל מוחמד אבו ג'ודה ואח' נ' שרת החינוך ואח'**, תק-על 2004(3), 2322, בו נדחתה העתירה, ושעסק בהסעת ילדים בגילאי 3-4, בני הכפרים הלא מוכרים בפזורה, לגני ילדים, ציין כב' הנשיא ברק בעניין זה כי **"אכן, הקמתם של מוסדות חינוך צריכה להיעשות מתוך ראייה תכנונית ארוכת טווח."**

32. המשיבים סבורים כי ההתמודדות הנכונה עם הנושא המועלה בעתירה שלפנינו מחייבת בחינה של הדברים מתוך **מבט רחב**, אשר אינו מתייחס אך לעתירה הפרטנית ולסעד הנקודתי המבוקש בה, שגם בעניינו הפתרון המוצע על ידי המשיבים הינו בהחלט סביר ואף ראוי. במסגרת ההכרעה בעניין שלפנינו אין לשכוח את מכלול הבעיות הנוגעות לאוכלוסייה הבדואית בפזורה, את הבעיות שמעוררת צורת ההתיישבות הספונטאנית, את מכלול האינטרסים המתנגשים בסוגיות אלו, את השלכות הרחב שיש להן וכן את אפשרויות הפתרון המוגבלות שיכולות להינתן במסגרת עתירות, להבדיל מאלו שיכולות להינתן במסגרות הקבע, כתוצאה מהליכים תכנוניים ארוכי טווח. טיעון זה מתחזק נוכח הצעדים הננקטים על ידי המשיבים כבר היום, כפי שפורט לעיל, המעידים על נכונותם לפעול לקידום המבוקש על ידי העותרים, ואינם מצדיקים את התערבותו של ביהמ"ש הנכבד.

33. אשר על כן, יתבקש ביהמ"ש הנכבד לדחות את העתירה.

היום, י"ח אב תשס"ה
23 אוגוסט 2005

דינה זילבר
סגנית בכירה א' לפרקליט המדינה